

5. Nærhet og distanse – en studie av Bodø-ungdoms oppfatning av sikkerhet og sikkerhetsutfordringer

Nikolai Holm og Elisabeth Pettersen

Sammendrag

Det finnes lite kunnskap om hvordan unge definerer sikkerhet, hva de ser på som sikkerhetsutfordringer og hvordan de forholder seg til den nye sikkerhetspolitiske situasjonen. I dette kapitlet undersøker vi hva ungdom i Bodø forstår med begrepet sikkerhet, og hva de mener er de største sikkerhetsutfordringene vi står overfor i dag. Analysen er delt inn i to deler. Den første tar utgangspunkt i hva unge legger i sikkerhetsbegrepet, og hva de ser på som de største sikkerhetsutfordringene, den andre er knyttet til hvordan de oppfatter forholdet mellom global og lokal sikkerhet. Studien viser at de fleste unge mellom 16 og 18 år først og fremst tolker sikkerhet som trygghet. Trygghet for seg, familie og venner er spesielt viktig. Det som skaper denne tryggheten, er norske velferdsordninger, lav kriminalitet og få konflikter mellom ulike folkegrupper både lokalt og nasjonalt. I aldersgruppen mellom 19 og 26 år finner vi at sikkerhet og sikkerhetsutfordringer også dreier seg om velferd, men i denne gruppen kobles sikkerhet og sikkerhetsutfordringer i større grad til tradisjonell sikkerhetspolitikk og internasjonale forhold. Vår undersøkelse viser at oppfatninger om sikkerhet er nært knyttet til begrepet trygghet, og at tryggheten knyttes til velferd, lav kriminalitet og få konflikter. For mange har sikkerhet også med internasjonale forhold å gjøre, men dette ble som regel nevnt etter trygghetsargumentasjonen eller i forbindelse med sikkerhetsutfordringer på den internasjonale arenaen.

Innledning

Klimaendringer, økende terrorisme og spenning mellom Russland og NATO kan være indikatorer på at verden går inn i en periode med nye sikkerhetspolitiske utfordringer. For unge mennesker er dette nytt. De har blitt vant til det vi kan kalle for et postkaldkrigssamfunn, hvor avspenning, demokrati og menneskerettigheter har preget utviklingen i store deler av Europa. Endringene på internasjonalt nivå kan også få lokale konsekvenser i den forstand at lokalsamfunnets rolle som formidler og fortolker av sikkerhetssituasjonen blir stadig viktigere (Woods et al. 2008, Venables et al. 2012).

Dagens unge blir nødt til å tilpasse seg nye sikkerhetsutfordringer, men få har forsket på hva ungdommene mener om dette, hvilke sikkerhetspolitiske utfordringer de er opptatt av, og hva de vil prioritere i fremtiden. Vår problemstilling er derfor: «Hva forstår ungdom i Bodø med begrepet sikkerhet, og hva mener de er de største sikkerhetsutfordringene vi står overfor?» For å undersøke dette nærmere har vi delt analysen inn i to deler. I den første delen undersøker vi ungdommers syn på sikkerhet og sikkerhetsutfordringer i generell forstand. I den andre delen ser vi på hvordan mediene påvirker dem når det gjelder sikkerhetsutfordringer, og hvordan de oppfatter forholdet mellom global og lokal sikkerhet.

Bakgrunn

Bakgrunnen for vår studie er blant annet at FN den 9. desember 2015 vedtok Resolusjon 2250. Dette var den første resolusjonen som tok utgangspunkt i ungdommers forhold til fred og sikkerhet. I forbindelse med utgivelsen skrev FNs utsending for ungdom, Ahmad Alhendawi, at dette var et gjennombrudd for å endre negative oppfatninger av ungdom og å anerkjenne den viktige rollen unge har i arbeidet med å bygge en fredeligere verden. FNs rapport peker på at vi i større grad bør være opptatt av hva ungdom og unge voksne kan bidra med når det gjelder freds- og sikkerhetsarbeid. Ungdommenes forståelse og kunnskap burde inkluderes i fredsforebyggende arbeid, og vi vil derfor bidra til å øke kunnskapen om unge menneskers oppfatninger på dette feltet.

Vi er inne i en tid med usikkerhet om hva som skjer på den internasjonale arenaen og de lokale og nasjonale konsekvensene det kan få. Spørsmål som for eksempel om vi er inne i en ny kald krig i forholdet til Russland, betyd-

ningen Brexit har for utviklingen i Europa, faren for økende terrorisme og klimautfordringer er sentrale. Slike spørsmål preger også dagens nyhetsbilde på lokalt nivå. Derfor er det, slik vi ser det, viktig å involvere unge i diskursen om sikkerhet og sikkerhetsutfordringer på alle nivåer – fra lokalsamfunn til det globale nivået.

Endringer i det sikkerhetspolitiske bildet fører til at lokalsamfunnet på den ene siden må tilpasse seg endringene, mens de på den andre siden må forsøke å dempe utfordringene ved for eksempel å lage lokale sikkerhets- og beredskapsplaner. Ungdommene blir på denne måten involvert i sikkerhet og sikkerhetsutfordringer, men det er uklart *hva* de oppfatter med sikkerhet, og *hva* de vil prioritere. Spørsmål vi tok opp med dem, var derfor knyttet til hvilke *saker* de mener bør prioriteres, og hvordan endringene på den lokale og internasjonale arenaen, teknologi og klima påvirker dem.

Ungdomstiden er for mange preget av usikkerhet. Flere er usikre på hvilke valg de skal gjøre i livet sitt, for eksempel når det gjelder utdanning, familie, kjærlighet og venner. Vi tenker også at denne usikkerheten kan ha betydning for hvordan de oppfatter sikkerhet og sikkerhetsutfordringer, men at det selvsagt kan variere fra person til person alt etter hva som opptar dem i denne fasen. Som tidligere nevnt kan det være alt fra lokale klima- og miljøutfordringer til økende uro i forholdet mellom stormaktene. Vi har valgt ut en gruppe på 21 personer som bor i Bodø til intervju. Alle er skoleelever på videregående skole eller studenter på ulike fag ved Nord universitet. Når det gjelder forståelse av sikkerhetsbegrepet og sikkerhetsutfordringer, har vi valgt å la alle informantene definere dette selv uten føringer fra oss. Dersom informantene ikke nevnte dette, har vi spurt dem spesifikt. Bakgrunnen er at det blir hevdet at uro på internasjonalt nivå også kan skape lokal utrygghet, og at nærhet til for eksempel risikoutsatte områder øker usikkerhetsfølelsen også lokalt (ibid.).

I den første delen av kapitlet presenterer vi forskningsområdet og deltakerne i studien. I den andre delen konsentrerer vi oss om det teoretiske rammeverket. Her presenteres teorier, perspektiver og begrepsapparat, altså det teoretiske utgangspunktet for analysen. Den tredje delen er en presentasjon av fremgangsmåten. Her får leseren innsikt i metodiske betraktninger og måten vi har gått frem på. I den fjerde delen drøfter vi resultatene i lys av vårt teoretiske utgangspunkt. Til slutt har vi et sammendrag med hovedfunn og konklusjoner.

Metode, forskningsområde og deltakere

I denne studien har vi forholdt oss til to definisjoner av alderskategorien ungdom. Den første er hentet fra FN og følger det vi kan kalle for en streng aldersmessig definisjon. De definerer «ungdom» som alle mennesker mellom 15 og 24 år (UNDESA 2013). Den andre er hentet fra Barne- og likestillingsdepartementet. De kobler definisjonen av ungdom til individets økonomiske og sosiale rolle i samfunnet. Det betyr at de betrakter ungdomstiden som en slags overgangsperiode der personen går fra ungdom til voksen, for eksempel fra elev på videregående skole til student og så etter hvert til deltakelse på arbeidsmarkedet som arbeidstaker. Fokus på økonomisk deltakelse og forbruk fører til at ungdom i Norge betraktes som alle mellom 12 og 29 år (Wolf et al. 2005). I vår artikkel kombinerer vi disse definisjonene, og valgte deltakere mellom 16 og 26 år.

Vi har gjennomført en spørreundersøkelse med 22 deltakere i aldersgruppen 16–26 år. Av disse kunne 21 stykker delta i personlig intervju. Undersøkelsen ble foretatt mellom januar og juni 2017 og bygger på en kvalitativ tilnærming. Det bidrar til mer dybde med inngående og detaljrik informasjon fra deltakerne, og deres forståelse og tolkninger får større plass i analysen. Et annet viktig poeng for oss var at vi kunne spinne videre på respondentenes svar, for eksempel ved hjelp av oppfølgingsspørsmål under selve intervjuet. Dermed fikk deltakerne muligheten til å utdype og konkretisere sine standpunkt.

Vi har rekruttert respondenter fra lokale utdanningsinstitusjoner som videregående skole og universitet. Det første vi gjorde, var å dele ut spørreskjema til potensielle deltakere. Dette var studenter på ulike fag ved Nord universitet. Samtidig ønsket vi å ha med et utvalg av yngre deltakere og valgte derfor ut elever på videregående skoler i Bodø. Det andre vi gjorde, etter at deltakerne hadde svart på spørreundersøkelsen, var å gjennomføre intervjuer med de fleste av dem som hadde returnert spørreskjemaet til oss.

Utvalget av informanter ble gjort ut fra en seleksjonsprosess der vi spurte etter deltakere med spesiell interesse for sikkerhetspolitisk spørsmål og ba derfor studenter på historie, sosiologi, statsvitenskap og internasjonale relasjoner om å være med i undersøkelsen. Det er med andre ord unge med interesse for sikkerhet og sikkerhetsspørsmål som er med her. Studien er derfor selektiv i forhold til hvem som har deltatt. De som er med, har svart at de har interesse for feltet. En tilfeldig seleksjon ville selvsagt gitt større grad av generaliserbarhet, men vi er i denne omgang *mer* opptatt av de med interesse

for temaet enn av å kunne generalisere. Noen av de vi har intervjuet, er også studenter på våre egne fag, og derfor er det selvsagt en fare for at noen av dem ønsket å vise oss sin faglige interesse og stilte til intervju av den grunn. Det interessante er imidlertid at vi ikke ser noen forskjeller i svarene mellom disse og andre studenter. Utvalget av egne studenter er fem personer.

Elevene på videregående skole ble rekruttert via kontakt med lærere og foreldre. Noen av dem ble rekruttert via lokale nettverk. Andre kom med via det vi kan kalle for snøballeffekten, hvor enkelte hadde vært på intervju hos oss og dermed rekrutterte andre inn fordi de mente at disse kunne være interessert i å delta. I dette utvalget hadde noen spesiell interesse for temaet, mens andre ikke hadde det. Alle som ble med på intervjuene, ønsket å være med fordi de syntes det var viktig at unge også blir hørt, forsket på og skrevet om.

Intervjuprosessen besto av både ustrukturerte og halvstrukturerte deler, hvor de halvstrukturerte delene av intervjuguiden fulgte et spørreskjema. Formålet med denne tilnærmingen var å gjøre det mulig for deltakerne å huske sine svar fra spørreskjemaet og dermed gi dem mulighet for å utdype synspunktene som de hadde nevnt der. Alle intervjuer ble registrert, transkribert og anonymisert. Deltakere fikk pseudonymer for å bevare anonymiteten, og intervjuene ble utført av begge forskerne. Spørsmålene i intervjuene ble justert, slik at de passet til aldersgruppen.

Vi vurderte også deltakernes alder da intervjuene ble planlagt. Bakgrunnen for dette var at alder lett kan påvirke forholdet mellom forsker og intervjuobjekt, og derigjennom også resultatene (Longhofer, Floersch og Hoy 2012). For en ungdom på 16 år kan det være skremmende å snakke med en forsker om sikkerhetsspørsmål blant annet fordi dette dreier seg om alt fra hva som skaper trygghet, til hva man er redd for. For å motvirke dette og for ikke å påvirke de som ble intervjuet i en bestemt retning, vurderte vi det som viktig å gi ungdommen definisjonsmakt over begrepet sikkerhet. Vi startet derfor alle intervjuene med et åpent spørsmål som for eksempel «hva betyr eller forstår du med begrepet sikkerhet, og hva innebærer det for deg?». Deretter fulgte vi opp med «hva betyr det for deg at du føler deg sikker?». På denne måten sikret vi at ungdommene tenkte på egen oppfatning av begrepet og ikke kun koblet sikkerhet til nasjonal eller internasjonal politikk. Personene vi har intervjuet, blir bedt om å snakke om hva de ser på som de største sikkerhetsutfordringene både lokalt og globalt.¹

¹ Alle deltakerne og eventuelt foresatte, dersom informanten var under 18 år, ble orientert muntlig om forskningsprosjektet. Intervjuene ble kodet ut fra kategoriene til Franklin et al. (2008). Disse kategoriene er sosial sårbarhet, kontekstuell usikkerhet og sosial integrasjon (vår oversettelse).

Teoretisk utgangspunkt

Det finnes flere teoretiske perspektiver vi kan analysere sikkerhet og sikkerhetsutfordringer i lys av. Sikkerhetsbegrepet er dessuten omstridt i den forstand at det kan defineres på ulike måter, analyseres på ulike nivå og inneholde mange dimensjoner (Ayoob 1997, Baldwin 1997, Blanchard 2003, Rothschild 1995, Huysmans 1998). På den ene siden har vi realister og neo-realister, som i hovedsak argumenterer for at sikkerhet er et statlig anliggende. Her tas det utgangspunkt i at sikkerhet og sikkerhetspolitikk først og fremst dreier seg om stater på den internasjonale arenaen og forholdet mellom dem. På den andre siden har vi de som mener at sikkerhet er mer omfattende. De utvider sikkerhetsbegrepet slik at det omfatter flere forhold og flere nivåer – alt fra individnivå til statsnivå (Paris 2001). Andre igjen mener at sikkerhet er en sosial konstruksjon. De peker på at sikkerhet må ses på som et resultat av vår sosiale forståelse og identitet, dvs. hvordan vi tolker den sikkerhetspolitiske virkeligheten (Huysmans 2002, Balzacq 2010, Wæver et al. 1993). Statsviteren Ken Booth (1991) argumenterer for at sikkerhet er en del av en sosial frigjøringsprosess, mens andre igjen bygger på arbeidene til sosiologen Anthony Giddens (1991) og betrakter sikkerhet i mer ontologisk forstand. De hevder at mennesker forsøker å leve med – og på ulike måter søker å håndtere risiko og usikkerhet på bestemte måter (Huysmans 1998, McSweeney 1999, Mitzen 2006).

I vår studie søker vi å *forstå* hvordan sikkerhet og sikkerhetsutfordringer blir oppfattet og forstått, og vi har derfor valgt et teoretisk utgangspunkt som ikke legger sterke føringer for hva sikkerhet er, eller hvordan man bør forstå dette begrepet. Derfor benytter vi et teoretisk utgangspunkt som innebærer hvordan begreper om sikkerhet er preget av *deltakernes* erfaringer og tolkninger. Det analytiske utgangspunktet vårt måtte dermed fange opp sikkerhet langs to dimensjoner. For det første må det teoretiske perspektivet fange opp deltakernes personlige oppfatninger om sikkerhet i en kontekst der både verden og ikke minst ungdommen selv er i forandring. For det andre må perspektivene vise til måter å kategorisere og tolke ulike sikkerhetsutfordringer på, på flere nivåer. Vi valgte derfor professor Peter H. Liotta (2002), som hevder at dersom man skal undersøke dette, bør man stille tre spørsmål. Det første er sikkerhet fra hva? Det andre er sikkerhet av hvem? Det tredje er sikkerhet gjennom hvilke midler? (Liotta 2002, s. 474–475).

Begrepet ontologisk sikkerhet ble valgt fordi det er et begrep som refererer til enkeltpersoners ønske om kontinuitet i livet (Giddens 1991, Laing 1969). Begrepet kobler tanker om stabilitet og orden med betydningen av å ha et

positivt selvbilde samt et mer optimistisk syn på fremtiden og verden generelt. Begrepet har som regel blitt brukt på individnivå, men er også benyttet i forhold til problemstillinger på nasjonalstatsnivå og i global politikk av for eksempel professor Jennifer Mitzen (2006). Utgangspunktet er at et individ som søker ontologisk sikkerhet, vil søke å mestre usikkerhet i sine omgivelser slik at de kan bevare kontinuiteten i livet. Dette kan de enten gjøre gjennom å etablere faste rutiner eller ved å forsøke å bygge tillit i relasjonene rundt seg. Denne typen kontinuitetsbygging kan skje både bevisst og ubevisst. Bevisst ved at man for eksempel åpent vektlegger det positive ved fremtiden, og ubevisst ved at man undertrykker rasjonell tenkning som skaper usikkerhet.

Et annet viktig poeng er at når vi intervjuer noen om sikkerhet og sikkerhetsutfordringer, så kan det i seg selv skape usikkerhet og frykt hos informanten. Mitzen (2006) refererer til behovet for å «vaksinere» seg mot handlingslammede frykt for kaos. En persons følelse av opplevd sikkerhet kommer fra evnen til å kunne «slå av» både dyptgripende og mer daglige bekymringer.

Som tidligere nevnt er vårt første teoretiske utgangspunkt om hvordan enkeltpersoner oppfatter risikoer, og hvordan disse risikoene kan kategoriseres og analyseres. Ifølge Franklin et al. (2008:40) kan undersøkelser av oppfatninger av frykt og risiko deles inn i tre kategorier for risikooppfattelse: (1) sårbarhet, (2) kontekstuell usikkerhet og (3) sosial integrasjon. Disse kategoriene har universell relevans for å undersøke slike problemstillinger, og andre har benyttet dem til å analysere oppfatninger av sikkerhet og kriminalitet i for eksempel Den demokratiske republikken Kongo (Van der Bracht et al. 2017) og Nigeria (Okunola og Amole 2012).

Ifølge Franklin et al. (2008) så refererer sårbarhet i denne sammenhengen til faktorer som evnen til å motstå fysiske, psykiske og sosiale angrep samt frykten for å kunne bli et offer for slike hendelser. Han hevder videre at oppfatningen av sårbarhet påvirkes av forhold som for eksempel alder, kjønn eller sosioøkonomisk klasse. Kvinner og eldre kan føle seg mer usikre fordi de i mindre grad vil være i stand til å beskytte seg fysisk dersom det skulle oppstå voldelige situasjoner. Menn og yngre personer vil ikke ha den samme oppfatningen blant annet fordi de i større grad kan forsvare seg.² Det kan også være slik at mennesker som er sosialt og økonomisk utsatt, og som bor i områder der dette preger miljøet, opplever større grad av usikkerhet. Et eksempel kan være at de bor i ressursvake nabolag og ikke har tillit til hjelpeinstansene på grunn

² Franklin 2008, Franklin og Fearn 2008, Denkers og Winkel 1998, LaGrange, Ferraro og Supancic 1992, Fisher og Sloan III 2003, Gilchrist et al. 1998, Hughes, Marshall og Sherrill 2003, Kennedy og Silverman 1985, Killias og Clerici 2000, Smith og Torstensson 1997, Warr 1985, Yin 1982.

av dårlig erfaring. Dette viser at noen forhold kan skape både kontekstuell usikkerhet og sårbarhet.

Kontekstuell usikkerhet er relevant fordi det refererer til faktorer som påvirker oppfatningen av usikkerhet som skyldes det sosiale nærmiljøet og omgivelsene. Forskerne Raymond Burby og William Rohe (1989) og LaGrange et al. (1992) deler disse forholdene inn i sosiale og fysiske kategorier. Det sosiale miljøet refererer her til trusler fra for eksempel naboer eller utagerende tenåringer, gjenger eller tiggere samt bråk og drikking på offentlig sted. Når det gjelder det fysiske nærmiljøet, kan ting som søppel, tagging og ramponering av busskur, stjalne sykler og annet hærverk være eksempler på dette (Franklin 2008, Franklin og Fearn 2008). I sum betyr dette at både det fysiske og sosiale miljøet kan påvirke en persons opplevelse av å være i en situasjon eller i et miljø som øker usikkerhetsfølelsen.

Begrepet sosial integrasjon (Franklin 2008, Franklin og Fearn 2008) refererer til hvordan personer oppfatter identitet, tilhørighet og tilknytning til samfunnet. Dette er relevant i vår studie fordi mens de to første begrepene beskriver faktorer som øker frykt, så beskriver den siste faktoren hva som kan redusere frykten (Franklin 2008, Franklin og Fearn 2008). Sosial integrasjon omfatter hvordan personer oppfatter at de hører sammen med andre, ofte i en felles sosial sammenheng. Fellesskapsfølelsen skapes for eksempel gjennom å ha gode naboer og at man føler seg på samme nivå som dem. Det kan også være slik at de deler de samme normer og verdiene som naboene. Franklin et al. (2008) viser at oppfatningen av økt sosial integrasjon korrelerer med redusert oppfatning av risiko. Det samme har en rekke andre forskere funnet i sine studier.³

Sosial integrasjon viser for det første at vi ser en økende uro knyttet til identitet og sosial integrasjon i Europa. Eksempler er krav om katalansk frigjøring, økt tilslutning til ekstreme høyreorienterte politiske partier og Brexit. Internasjonalt er det for eksempel uro rundt Nord-Korea, konflikter, krig og flyktningestrømmer som dominerer debattene. Dette er forhold som kan påvirke oppfatningene til unge og unge voksne *også* i Bodø. For det andre fordi dette teoretiske utgangspunktet kan gi oss noen indikasjoner på *hva* som skaper usikkerhet og sikkerhetsutfordringer lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Sist, men ikke minst kan vi tolke resultatene våre i lys av et sentralt begrepsapparat som fanger opp ulike sider ved *hvordan* usikkerhet skapes.

³ Austin, Woolever og Baba 1994, Baba og Austin 1989, Hunter og Baumer 1982, Kanan og Pruitt 2002, Kranich, Berry og Greider 1989, McGarrell, Giacomazzi og Thurman 1997, Rountree og Land 1996b, a, Gibson et al. 2002.

Hva forstår ungdommene med sikkerhet og sikkerhetsutfordringer?

I denne delen skal vi presentere det informantene forteller om sin forståelse og opplevelse av begrepet sikkerhet, og hva de legger i sikkerhetsutfordringer. Vi har delt dem i to aldersgrupper og som tidligere nevnt gitt dem fiktive navn i denne presentasjonen.

Sikkerhet

Hovedtendensen i vårt materiale viser at unge i gruppen 16 til 18 år sier at sikkerhet først og fremst er knyttet til trygghet. Trygghet betyr for de fleste at familien har stabil inntekt, at de har nok penger til å kjøpe mat og at de har gode boforhold. Som Anton sa det: «Sikkerhet handler om det å være trygg, det å ikke være redd for noe. Det å ha nok til å føle seg trygg.» Siv sa noe lignende, også for henne var trygghet i hjemmet viktig, spesielt det at ingen kunne komme seg inn i huset og utsette henne for noe kriminelt. Inger koblet også sikkerhet til trygghet, men hun la mer vekt på at det var familien hennes som skapte denne tryggheten. Det at hun hadde familie og ikke minst venner, var viktig for at hun skulle føle seg trygg og derfor en viktig side ved sikkerhetsbegrepet. Heidi pekte på at sikkerhet, i tillegg til å være knyttet til trygghet for seg og familien, også var knyttet til fravær av krig eller voldelige konflikter i Norge.

Mange pekte også på at det er viktig med gode naboer der man bor, og at det finnes gode velferdsordninger som for eksempel barnevernstjenester, gratis utdanning, gratis sykehus og legetjenester samt at det finnes pensjoner til alle eldre. De fleste la også vekt på at sikkerhet er knyttet til lite korrupsjon i politiet, og at man kan stole på politietaten. Nesten alle sa at det er lite vold, rus og kriminalitet i Bodø, spesielt dersom man sammenligner med store byer i Norge. Denne typen trygghet mente de var veldig viktig for deres egen sikkerhet. Enkelte sa også at demokrati og ytringsfrihet er viktig. Nanna 18 år kan illustrere dette. Hun sa at det er viktig at «vi lever i et demokrati der folk kan mene forskjellige ting». Hun pekte videre på ytringsfrihet, men sa at man måtte være forsiktig og ikke skade noen med det man sa. Joakim 17 år la vekt på at Norge har oljepenger, og at dette er en sikkerhet fordi det kan finansiere velferdsstaten. Han sier blant annet at «vi blir jo født inn i dette landet, og det finnes tjenester vi kan ha nytte av – og det er jo veldig bra – da blir vi trygge». Han la imidlertid til at det kan hende at vi tar slike velferdsgoder litt for gitt,

men at når han tenker over det, så er han veldig glad for at slike ordninger finnes fordi de er med på å styrke sikkerheten til alle. Rolf 18 år sa det slik: «Det er jo fint at det er mulig å bli syk i Norge uten å miste hus og bil for eksempel.»

Iselin 17 år er også opptatt av at velferdsstaten kan tre hjelpende til om hun og andre skulle trenge det. Hun pekte også på viktigheten av en trygg skolevei og trygghet på skolen. Odd 17 år var en av dem som mente at et sterkt politi og forsvar gjør han trygg både lokalt og nasjonalt. Flere nevnte at de visste om land der folk må betale for velferdsgoder, og at dette sikkert kan skape usikkerhet for dem som bor der. Alle vi har intervjuet i gruppen 16–18 år, peker på at «vi er heldige vi som bor i Norge fordi vi har gode velferdsordninger».

I aldersgruppen 19–26 år er svarene noe mer variert. Tendensen er imidlertid også her at sikkerhet blir forstått som trygghet, og at dette knyttes til velferdsordninger. Imidlertid peker alle i denne gruppen på at sikkerhet *også* dreier seg om tradisjonell sikkerhets- og forsvarspolitik. Når velferdsordninger ble trukket frem som en del av sikkerhetsbegrepet, var det spesielt økonomiske argumenter som studiefinansieringsordninger, at familien hadde fast inntekt, eller hadde det de trenger for å leve et godt liv. De la også vekt på at sikkerhet er knyttet til fravær av trusler om vold og kriminalitet, og at høy grad av politisk legitimitet i Norge var viktig for sikkerheten. Noen av informantene definerer imidlertid sikkerhet først i retning et sterkt militært forsvar, at politiet har kontroll på kriminaliteten, og deretter at sikkerhet også finnes i et godt byråkrati og i velferdsordninger som ivaretar borgerne. Terese sier det slik: «Det første jeg tenker på med sikkerhet, er forsvar, men deretter tenker jeg mer på velferdsstaten og at det er en veldig stor sikkerhet for meg.» Hun pekte videre på at det å kunne legge seg om kvelden, uten å låse døra, er en viktig side ved sikkerhet og sikkerhetsbegrepet, og at dette er mulig i Bodø, i motsetning til i andre deler av verden. Eirik la vekt på at «sikkerhet er for meg fravær fra trusler, men jeg føler meg sikker fordi alt blir fulgt opp av politikerne». Han legger vekt på at sikkerhet også er knyttet til velferdsordninger, lover og regler, men at han hadde vært veldig bekymret for en rekke ting dersom han hadde bodd i et annet mer usikkert land. Bjørn sa at: «Sikkerhet for meg er at jeg følger meg trygg, og at jeg kan gå ute uten at jeg står i fare for å bli utsatt for vold eller mobbing.»

Noen i denne gruppen var opptatt av at sikkerhet er knyttet til miljøpolitiske forhold eller til terrorisme, som for eksempel Mats. Han sier blant annet at «ja, det (*sikkerhet*, (vår utheving)) er alt fra klimakatastrofer som sult, trygghet fra terror og angrep fra andre stater». Andre la vekt på at sikkerhet var frihet fra krig og katastrofer. Norge ble da trukket frem som sikkert, i forhold

til andre steder. Morten sa at «jeg tenker at en ting er sikkerhet mot kriger om landområder, en annen ting er kriger om for eksempel rent vann». De som hevdet at sikkerhet for dem også var knyttet til det å ikke bli utsatt for terrorisme, eller at terrorfaren generelt var en del av sikkerhetsbegrepet, la vekt på at terrorhandlinger også kunne skje i Norge, men at dette var et mye større problem andre steder i verden.

Oppsummert kan vi si at sikkerhetsbegrepet for alle informantene dreier seg om å være trygg i ulike situasjoner. Blant de yngste deltakerne er dette særlig knyttet til trygghet i hjemmet, i familien og til velferdsordninger i mer generell forstand. Frihet fra vold og kriminalitet samt velferdsgoder ser ut til å være viktigst. De eldre informantene svarte noe mer variert. Her finner vi også at sikkerhetsbegrepet knyttes til trygghet og velferdsordninger samt lav kriminalitet og frihet fra trusler. Det som imidlertid skiller denne gruppen fra de yngre, er at tradisjonell forsvars- og sikkerhetspolitikk får større plass når sikkerhetsbegrepet skal defineres, og det blir derfor mer sentralt i denne gruppen. Dette kan blant annet henge sammen med at denne gruppen er studenter, og derfor har større kunnskap om sikkerhet og sikkerhetsutfordringer både lokalt og nasjonalt.

Hva legges i begrepet sikkerhetsutfordringer?

Hovedtendensen i gruppen mellom 16–18 år er at rus og lokal kriminalitet er en sentral sikkerhetsutfordring. På tross av det legger de likevel til at dette ikke nødvendigvis er et stort problem, men at det kan bli det på sikt. Flere pekte på at etniske motsetninger og konflikter mellom ulike folkegrupper kan bli en sikkerhetsproblem i Norge, dersom vi ikke gjør noe med det nå, før de store problemene oppstår. Andre sa at ulikhet, enten den er religiøs, økonomisk eller sosial, kan være en sikkerhetsutfordring, spesielt dersom man ikke setter inn tiltak. Rolf 18 år sier det slik:

Vi er heldige som bor i Norge, det er lav arbeidsledighet og trygge arbeidsplasser. [...] Jeg er ikke redd, men jeg er bekymret for splittelser i samfunnet, at for eksempel ungdommer fra andre land splitter seg i grupper, at de blir imot samfunnet vårt, at de ikke blir en del av oss. [...] Slik oppsplitting er ikke bra, det kan føre til konflikter og mindre sikkerhet, det kan bli uro av slikt.

Andre la vekt på klima- og miljøutfordringer som en sikkerhetsutfordring. Siv sa det slik: «Bodø er jo flat, og jeg har hørt at klimaforandringer kan gjøre at vannet stiger, det kan bli en sikkerhetsutfordring.» Hun fortsetter: «og så har jeg hørt at det kan bli dårligere vær, og da blir det jo vanskeligere for flyene her i byen å ta av og lande.»

De fleste i gruppen mellom 16 og 18 år la også vekt på internasjonale sikkerhetsutfordringer som for eksempel endringer i forholdet til Russland, uro i Nord- Korea og at Donald Trump er president i USA. Noen mente disse utfordringene kan påvirke lokale forhold, og at det kan skape større grad av usikkerhet også her, slik at Bodø blir mindre trygg. Et eksempel på dette kan være Jens 17 år som hevder at «Norge er ikke så sterkt militært», og han fortsetter: «Russland kan jo være en trussel, og det kan jo da være lett for dem å komme inn og – ja – ta oss, eller bruke våpen mot oss. Det er jo ikke det at jeg tror at noe skal skje, men det kan jo skje.»

Mange av informantene pekte på at terrorhandlinger er en sikkerhetsutfordring og at det kan skje i Norge, men at de regnet Bodø som et sikkert sted. Nanna 18 år var unntaket, hun mente at terrorisme kan skje overalt, og at det er noe hun tenker på ganske ofte. Hun pekte på smitteeffekten av at terrorisme i andre land kan spre seg både til Norge og Bodø. Hun tok dessuten forholdsregler når hun reiste til utlandet, for eksempel ved å se etter utveier eller mulige fluktruter for eksempel på typiske turistplasser med mange mennesker.

Alle mente at uroligheter internasjonalt kan få betydning også lokalt. Likevel tror de ikke at det vil få så store konsekvenser for dem. Einar sa at «jeg føler ikke at det som foregår i Midtøsten egentlig angår oss så mye, vi lever jo trygt her». Noen pekte også på at det er geografisk lang vei til der de store sikkerhetsutfordringene er, så det er ikke så sannsynlig at det vil ramme dem i Bodø. Her ser vi at ungdommene i denne undersøkelsen skiller mellom det lokale og det globale. Det som skjer internasjonalt, skaper utrygghet, men det påvirker ikke følelsen av lokal trygghet.

Flere la vekt på at datahacking kan være en stor sikkerhetsutfordring. Anton sier blant annet at «det er jo ingen som vet hvordan man skal sikre nettet». Han forteller om et virus som USA lagde, og som brøt seg inn i frekvensomformerne til noen atomkraftverk i Iran, og kunne, dersom man ønsket det, sprengte hele atomkraftverket i luften. Dette viruset kan spres til alle PC-er i hel verden, og det er lite vi kan gjøre med slike sikkerhetsutfordringer, slår han fast. På spørsmål om dette ville få betydning for han privat, svarte han at det

ville det ikke. Han hadde ikke noe interessant eller hemmelig på sin PC, så faren for det var liten. Iselin pekte også på at hacking kunne være en sikkerhetsutfordring, men at hennes PC ikke ville være interessant for hackere. Her ser vi at informantene skiller mellom hva de antar kan være en sikkerhetsutfordring internasjonalt eller for andre, mens dette ikke er en sikkerhetsutfordring for dem i privat sammenheng.

Hovedtendensen for unge voksne mellom 19 og 26 år når det gjelder sikkerhetsutfordringer, er også knyttet til vold og kriminalitet, slik det er for de yngre i gruppen. I tillegg poengterte alle det spente forholdet til Russland og utfordringer knyttet til konflikter og krig samt økende terrorisme som de mest sentrale utfordringene. Flere så også på klima- og miljøproblemer som en sikkerhetsutfordring. Noen informanter var konkrete og hevdet at det var en utfordring at det norske forsvaret ikke har de midlene og kapabiliteten de trenger. Mats var en av dem. Han sa at det er en sikkerhetsutfordring at vi ligger i yttergrensen av NATO, men at han ikke tror det kommer til å skje noe alvorlig mellom Norge og Russland. Han pekte på viktigheten av tilstrekkelige militære ressurser til forsvaret dersom en slik situasjon skulle oppstå. Flere la vekt på at forholdet til Russland har blitt vanskeligere de siste årene og at det er knyttet mer usikkerhet til dette. Bjørn sa blant annet at «i nordområdene, der har jo Russland vist stor interesse og det kan jo tilspisse seg. Det kan jo påvirke oss, vi ligger jo her nord». Han sa også at om det skjer noe ett sted i verden, så kan dette spre seg til oss fordi vi ikke lever i et internasjonalt vakuum. Flere mente at forholdet til Russland kan få betydning for både lokal og global sikkerhet. Mens noen pekte på at man bør ruste opp militært for å skape større grad av sikkerhet til naboen i øst, sa andre at man bør ruste ned, slik at man ikke virker truende på dem. De fleste sa at de *ikke* tror det vil komme til noen konfrontasjoner mellom Norge og Russland.

Dette kan tyde på at informantene til tross for et generelt endret sikkerhetspolitisk bilde internasjonalt ikke tror at dette vil få stor betydning slik situasjonen er nå. Men de er likevel åpne for at dette kan endres på sikt. Ungdommene peker med andre ord på at det er større usikkerhet knyttet til en rekke internasjonale utfordringer, men at de oppfatter situasjonen i Norge og Bodø som stabil og uten stor risiko.

Når det gjelder klima og miljø, pekte flere på at dette var en verdensomspennende sikkerhetsutfordring, som har størst betydning for land utenfor Norge. Noen la spesielt vekt på at dette ville ramme utviklingsland, men pekte samtidig på at vi må ta grep her hjemme, slik at vi ikke bidrar til økende

utslipp. Noen, som for eksempel Turid, hevdet blant annet at «sikkerhetsutfordringer er for meg *også* knyttet til klima og miljø, særlig i oljesektoren». Hun fortsetter med at «siden jeg er opptatt av klima, så mener jeg at statene ikke tar ansvar i globale spørsmål, og at de gjør for lite». Hun sa videre at det å engasjere seg i miljøspørsmål gjør henne mer trygg, og at hvis andre også gjør dette, kan engasjementet føre til at klima- og miljøproblemer ikke blir en like stor sikkerhetsutfordring i fremtiden. Hun sa blant annet at «vi må løse problemet, slik at det ikke blir noe problem lenger». Hun er også en av våre informanter som nevner at det generelt er slik at kvinner og barn rammes sterkest av klimaendringer, og at dette derfor er en større utfordring for denne gruppen. Morten la vekt på en litt annen side ved klima- og miljøpolitikken. Han pekte på palmeolje og usunn mat som sikkerhetsutfordringer. Han sa også at dette med selvberging, i hvert fall for enkelte matvarer, kunne være en sikkerhetsutfordring som Norge på sikt burde arbeide mer med. Axel sa: «Jeg tror at klima og miljø vil være noen av de største sikkerhetsutfordringene for verden om 10 til 15 år.» Han mente at dette måtte det gjøres noe med ganske raskt. Dette viser at for noen er klima og miljø en sentral sikkerhetsutfordring, men klima- og miljøutfordringer kan defineres på ulike måter. De fleste opplevde dessuten at *dagens* miljøutfordringer *ikke* er en direkte trussel mot lokalt eller nasjonalt nivå.

I aldersgruppen 19–26 år la noen vekt på at globalisering hadde ført til større grad av polarisering mellom ulike folkegrupper. Noen nevnte Brexit, mens andre la vekt på den økende oppslutningen til høyrepopulistiske partier i Europa. Vold mellom grupper i Sverige ble også nevnt. Flere pekte på at slike sikkerhetsutfordringer kunne være en utfordring på lokalt, nasjonalt og globalt nivå. Men på spørsmål om dette også kunne ramme Bodø, så svarte de fleste at det kunne det nok, *men* at de ikke så på dette som en sikkerhetspolitisk utfordring slik situasjonen var nå. Axel sa for eksempel:

Rasisme kan skape konflikter, og jeg er redd for polarisering, myter kan fyre opp under hat. Jeg håper jo ikke at dette skal øke, men det er jo mer fremmedfrykt i Europa nå, for eksempel i Sverige.

Terese syntes det er skremmende at noen land kan påvirke valg i andre land og få lett påvirkelige folk til å stemme på andre saker enn hva de hadde tenkt på i utgangspunktet. Hun sa at «folk har kanskje ikke den ballasten eller kunnskapen de trenger, og derfor kan slike ting være farlig». Hun sa også at det hun ser på som den største sikkerhetsutfordringen, er spredning av propaganda og ekstremisme. Bjørn pekte på at myndigheter og foreldre må jobbe

med kulturendringer i samfunnet. Han sa at «det er vanlig å bruke rasistiske skjellsord, man må jobbe med kulturen med språket vi bruker». Han pekte på at barn må sosialiseres på en annen måte fordi det kan føre til konflikter og uro slik det er nå. Han var også opptatt av den økende høyreekstremismen i Europa og sa det er bekymringsfullt at 11 millioner mennesker i Frankrike stemte på Front National. Dette viser at ungdommen generelt er opptatt av politisk fragmentering og fremmedfrykt, og at man må utforme tiltak både lokalt og nasjonalt slik at denne typen holdninger ikke skal utvikle seg i Norge.

Sikkerhetsutfordringer som spredning av sykdommer og antibiotikaresistens ble også nevnt av noen. Eirik sa at «jeg er faktisk mer redd for sykdom og multiresistente bakterier, jeg». Han så på dette som en av de mest sentrale sikkerhetsutfordringene i fremtiden. Dette ble også nevnt av Heidi, som sa at farlige sykdommer som spredte seg internasjonalt, var en sikkerhetsutfordring, det samme med trafikkulykker både nasjonalt og lokalt.

De fleste sa også at terrorisme var en sentral sikkerhetsutfordring, men at de generelt ikke så på dette som noen stor fare i Bodø. Mia sa imidlertid at «jeg er særlig redd for terror, det kan skje overalt». Men hun var glad for å bo i Bodø, som hun regnet som ganske trygt. Hun pekte videre på at «jeg tenker på terror særlig når jeg er utenlands, da tenker jeg at jeg må være forsiktig». De aller fleste vi spurte, pekte på at faren for terrorisme er større utenfor Norge, og at de ikke ville ha reist til områder med mye terrorisme. Turid sa for eksempel at hun ikke ville ha reist til Syria, men at Tyrkia gikk fint. Eirik sa at han var mye mer redd for trafikkulykker, og la til at man hadde jo større sjanse for å dø i bilkøen til flyplassen enn i en flyulykke. Han mente det kunne være noe av den samme logikken når det gjaldt terrorisme også. Trafikk var generelt mye farligere. Flere sa at de egentlig var mer redd for hva som ville skje *etter* en terrorhandling, mer enn selve terrorhandlingen i seg selv. Mia sa for eksempel at «alle vil reise seg mot en hel gruppe etter en slik handling, og hva vil skje da?».

De eldste ungdommene vi intervjuet, knytter sikkerhetsutfordringer til vold og kriminalitet og til forsvars- og sikkerhetspolitikk. Det omfatter spesielt forholdet til Russland, politisk ustabilitet i Europa, Nord-Korea og USA. I tillegg peker de på terrorisme som de største utfordringene. Det er imidlertid også flere i denne gruppen som hevder at klima og miljø, samt utfordringer knyttet til radikalisering og terrorisme, er viktig. Uansett aldersgruppe føler de seg trygge i Bodø og Norge slik situasjonen er i dag, men flere legger til at dette kan endres på sikt.

Sikkerhetsutfordringer og mediebruk

Unges oppfatning av sikkerhet og sikkerhetsutfordringer kan påvirkes av hvilke medier de benytter, blant annet gjennom hva mediene vektlegger, og hvordan budskapet tolkes. Ifølge studier av Reiner (2007) og Nellis og Savage (2012) har mediebruk i stor grad vært med på å påvirke og forme oppfatninger av blant annet kriminalitet og terrorisme. Vi spurte derfor våre informanter om hvilke medier de benytter, om de stoler på mediene, og om de antar at mediene påvirker deres oppfatninger om sikkerhet og sikkerhetsutfordringer. Vi spurte dessuten om på hvilken måte de trodde dette eventuelt skjer.

Bruk av medier og informasjonsteknologi

Ungdommene i vår undersøkelse brukte ulike typer av medier regelmessig. Trine sa at hun følger nyheter ganske nøye. Det første hun gjorde når hun våknet, var å sjekke VG-nett. Hun sa også at den internasjonale sikkerhetssituasjonen påvirket henne, og at hun vil være informert om hva som skjer. De fleste sa også at de foretrakk å lese aviser på internett, og at de brukte strømming i stedet for tradisjonelt, lineært TV. De hadde også ulike preferanser når det gjaldt hvilke nyhetsprodusenter de brukte. Noen foretrakk tradisjonelle kanaler som NRK, BBC eller Aftenposten. Andre, spesielt de yngste, foretrakk alternative kilder som for eksempel YouTube, Facebook og Twitter.

Det var to ting som var felles for alle ungdommene vi intervjuet. De var alle skeptiske til mediene i generell forstand, og de så sjelden lineære nyheter. De valgte heller å se utdrag, klipp eller hele sendingen når de hadde tid til det. På vårt spørsmål om i hvilken grad mediene påvirket deres oppfatning av sikkerhet og sikkerhetsutfordringer, svarte nesten alle at media hadde negativ effekt. Iselin sa for eksempel:

Jeg blir jo også påvirket, og det gjør at jeg føler meg mindre trygg faktisk, nå kan vi lese om ting som skjer på andre siden av jorda nesten med det samme det skjer, og da blir jeg egentlig mindre trygg.

Ungdommene fortalte at de ble utrygge når de leste om ustabilitet i verden. Når vi spurte mer inngående om dette, mente de fleste at utrygghetsfølelsen særlig henger sammen med at de konstant utsettes for negative reportasjer om for eksempel terrorisme, krig og konflikter. Noen mente imidlertid at det var mulig å motvirke disse negative følelsene. Torvald sa for eksempel at han

hadde lest statistikk om terrorisme, og funnet ut at det var veldig liten sjanse for det skal skje. Generelt viser våre funn at de fleste ungdommene opplevde en sterk sammenheng mellom bruk av media og følelsen av utrygghet og usikkerhet.

Forholdet mellom lokal og global sikkerhet

Vi ønsket å finne ut hvordan ungdommene så på forholdet mellom global og nasjonal sikkerhet. Bakgrunnen var at vi antok at det kunne være andre utfordringer som opptok dem når det gjaldt det lokale nivået. Bodø og omegn ble definert som lokalt nivå, mens det internasjonale og globale nivået ble definert som naboland og europeiske stater, eller verden som helhet.

Lokal sikkerhet

Når det gjaldt lokal sikkerhet, så svarte stort sett alle ungdommene (21 stykker), uavhengig av alder, at Bodø er et trygt sted. Selv om enkelte fortalte om potensielle farer som kriminalitet og rusbruk, var det ingen som sa at Bodø var spesielt utsatt. De fleste mente at Bodø, til tross for både rus og kriminalitet, var bedre stilt enn mange andre norske byer. Flere sammenlignet også Bodø med Oslo og konkluderte med at problemene i Bodø er små.

Da vi spurte Mats om han var redd for kriminalitet eller terrorisme i Bodø, svarte han kontant «nei, egentlig ikke». Men samtidig la han til at om han hadde bodd i Oslo, så hadde han nok tenkt mer på dette. Andre var av samme oppfatning og mente at selv om det alltid kan være fare for terrorisme overalt i Norge, så var Bodø et veldig lite sannsynlig terrormål. Flere mente imidlertid at dette var noe som kunne endres raskt. Terese sa for eksempel at «jeg har sagt at jeg følger meg trygg i Bodø, men Bodø er i utvikling og blir en større by, og da må sikkerhetsnettets utvikle seg i samme grad som byen».

At den militære flyplassen i Bodø snart blir lagt ned, ble også nevnt av flere. Noen mente dette førte til at Bodø ble et mindre attraktivt terrormål, mens andre pekte på at det ville gjøre Bodø mer sårbar i en utfordrende sikkerhetssituasjon. Det å flytte forsvaret lenger sør i landet var ikke løsningen nå når situasjonen mellom Norge og Russland var mer spent, mente flere.

Global sikkerhet

Global sikkerhet dreier seg om for eksempel konflikter, terrorisme, kriger, klimaendringer og politisk uro *utenfor* Norges grenser. Vi antok at dette kunne være forhold som kan påvirke ungdommene. Enten fordi de kan være redde for å bli rammet når de er på feire i utlandet, eller fordi uroligheter på den internasjonale arenaen kan føre til at man *også* blir mer utrygg lokalt. En hendelse ett sted kan med andre ord få konsekvenser et helt annet, også lokalt i Bodø. Resultatet viser at alle ungdommene vi intervjuet, var bekymret for internasjonal terrorisme. Men nesten ingen oppfattet terrorisme som en reell trussel mot Bodø. Vidar sa for eksempel:

Ja, jeg har jo blitt mer oppmerksom på terrorfaren da, ikke det at jeg tror det vil skje her i Bodø, men man får jo vite hva som skjer i verden, nesten når det skjer. Så ja, jeg tenker jo mer på terror.

Som tidligere nevnt pekte Mia på en annen side ved terrorismen: «Jeg er mer redd for hva som skjer **etter** en terrorhandling. At alle vil reise seg mot en hel gruppe, og hva vil skje da?»

De fleste la til at det var andre ting som *også* var viktige sikkerhetsutfordringer for dem. Dette var internasjonale konflikter, internasjonale klimautfordringer, datasikkerhet og cyberangrep. Noe sa også at det de fryktet mest, var sykdommer, epidemier og antibiotikaresistens.

Flertallet av ungdommene var også opptatt av internasjonale konflikter, men på samme måte som for terrorisme oppfattet de ikke dette som en sannsynlig sikkerhetsutfordring eller trussel hverken i Norge eller Bodø. Einar følte at stabilitet mellom stormaktene var nøkkelen til sikkerhet for land i periferien. Han sa at «jeg føler det er størrelsen på land og deres militærmakt som gjør det trygt eller utrygt for oss i andre land». Dette viser at internasjonal ustabilitet oppleves mer som ubehagelig og kilde til uro enn som en reell sikkerhetsutfordring. Aksel følte seg truet av internasjonale konflikter og sa at dette bekymret han. Men, da han ble spurt om mulighetene for at konfliktene også skulle berøre Norge eller Bodø, svarte han nei. Han pekte på at Russland selv ville kunne tape på det, så det var lite sannsynlig. Bjørn fortalte at han mente at internasjonale problemer oppstod på grunn av en polarisert og ustabil politisk situasjon, og at dette påvirket han. Både Nord-Korea,

Trump og høyreekstremisme ble nevnt som potensielle kilder til konflikt. At globale forhold påvirker det lokale og fører til usikkerhet, ble også nevnt av Mia. Hun sa blant annet at:

Listhaug, Brexit, valget i Nederland og Frankrike – det er mye uro rundt dette med innvandring, og det skremmer meg mer nå enn før. Det er jo vanskelig for meg. Jeg gjør jo ikke noe for å føle meg mer trygg annet enn at jeg planlegger sommerferien på plasser som ikke er så utsatt.

De fleste sa også at de tok hensyn til sikkerhetssituasjonen og konfliktnivå når de planla ferien. De mente også at en økning i sikkerhetsnivået påvirket opplevelsen i negativ retning, spesielt når de var i utlandet. Det er interessant at internasjonale forhold gjør dem mer utrygge, mens de samtidig pekte på at media påvirket dem i negativ retning. Effekten av hvordan media fremstilte internasjonale hendelser, ble blant annet beskrevet av Heidi, som sa: «Det er jo klart at hvis det er noe skummelt som blir presentert, så blir jeg jo mer redd da, eller det får meg til å tenke at jeg ikke vil dra dit på ferie. For eksempel nå i Tyrkia.»

Drøfting av sentrale funn

Problemstillingen vår er hva ungdom i Bodø forstår med begrepet sikkerhet, og hva de mener er de største sikkerhetsutfordringene de står overfor i dag. Studien viser varierte og sammensatte oppfatninger om disse spørsmålene. De fleste peker på at sikkerhet er knyttet til velferdsstatsordninger, lav kriminalitet og et godt militært forsvar, mens andre peker på sosiale og relasjonelle forhold som familie og venner. Når det gjelder sikkerhetsutfordringer, oppfattes dette som usikkerhet knyttet til vold og kriminalitet, internasjonal terrorisme, internasjonale konflikter på globalt nivå og det norske militæres mulighet til å forsvare landet. I denne delen drøfter vi problemstillingen i lys av våre teoretiske perspektiver og begrepsapparat.

I teoridelen så vi at Franklin et al. (2008) deler inn oppfatninger om frykt og risiko i tre kategorier. Den første er sosial sårbarhet, den andre er kontekstuell usikkerhet og den tredje er sosial integrasjon. Sosial sårbarhet belyser psykiske eller sosiale forhold som skaper frykt, eller forventninger om

det, og evnen til å motstå frykten. I lys av dette begrepet har ungdommene snakket om flere forhold som går direkte på psykisk eller sosial usikkerhet.

De fleste av de spurte sa at de fryktet fysisk vold, enten mot seg selv eller mot familie og venner. Imidlertid varierte svarene noe. Det var bare de yngste i alderen 16–18 år som snakket om risikoen for fysisk vold som for eksempel slagsmål eller overfall. Et annet sentralt poeng i denne aldersgruppen var frykt for terrorisme, men her sa de fleste at dette var en hypotetisk trussel. Terrorismen var egentlig mest en reell fare i andre deler av verden. Den samme hypotetiske argumentasjonen finner vi når ungdommene snakket om faren for krig og invasjon. Her skilte de yngste ungdommene seg litt ut ved at de i veldig liten grad sa at de var redde for internasjonale konflikter. Medlemskap i NATO ble imidlertid ofte nevnt, og mange sa at de oppfattet denne organisasjonen som en trygghetsfaktor. Samlet sett mente ungdommene at det var liten risiko for at internasjonale konflikter skulle ramme dem.

De fleste av de vi intervjuet, ga uttrykk for sårbarhet i relasjon til økonomiske, miljømessige og helsemessige forhold. Her var det spesielt velferdsstaten og velferdsordninger som ble trukket frem som den største kilden til trygghet. De hadde sterk tillit til velferdsstaten, hvor de kunne få støtte om de trengte det. Utdanningstilbud og et godt utbygd helsevesen var også sentralt. Når det gjaldt miljøspørsmål, var de imidlertid mer usikre. Flere sa at de ikke stolte helt på om myndighetene håndterte miljøpolitikken på en god måte. Det mest overraskende funnet i denne sammenhengen er at få mente at Bodø ville bli rammet eller utsettes for miljøkatastrofer, på tross av at dette temaet var mye omtalt i mediene.

Ser vi nærmere på de respondentene som nevnte datasikkerhet og sikkerhet knyttet til bruk av internett, så mente de at de selv hadde et personlig ansvar for sikkerheten. For det første kan et individuelt ansvar forklares på bakgrunn av at slike trusler eksisterer i et internasjonalt «rom», og at man selv må være på vakt mot sikkerhetstrusler for eksempel når man benytter PC og mobil på nett. For det andre at de knyttet slike sikkerhetsrisikoer til stater som ikke hadde de nødvendige datatekniske og økonomiske ressursene til å klare å håndtere slike sikkerhetsrisikoer alene.

Undersøkelsen viser at Bodø oppleves som trygg og ikke utsatt for store sikkerhetsrisikoer, sammenlignet med andre store byer verden over. I lys av Franklins (2008) tredje begrep om sosial integrasjon ser vi her at risiko og usikkerhet blir knyttet nettopp til dette. Sosial integrasjon ble ofte nevnt i intervjuene, og de fleste ga da uttrykk for at integrasjon og felles sosiale ver-

dier var noe som skapte følelse av sikkerhet. Sentrale elementer i denne sammenhengen var demokrati, ytringsfrihet og gode sosiale relasjoner i familien og blant venner. Vennskap og det sosiale miljøet på skolen ble sett på som spesielt viktig. På tross av at de fleste mente at de ikke opplevde utrygghet eller utfordringer knyttet til sosiale relasjoner, var de oppmerksom på at dette var et problem som kunne oppstå. Mia og Anton er to interessante eksempler på dette. De mente at sosial integrasjon og opplevd sårbarhet (Franklin 2008, Franklin og Fearn 2008) var avhengig av hverandre. Mia ga uttrykk for hun var redd for at sosial integrasjon og at aksept av minoriteter kunne bli endret, spesielt dersom noen begynner å se minoritetene som en trussel eller en risiko. En slik situasjon kunne oppstå ved at noen begynte å se på dem som mulige terrorister eller som en byrde for velferdsstaten. Anton mente det var mangel på sosial integrasjon på nasjonalt nivå. Han sa at det var et skille mellom Nord- og Sør-Norge i vektleggingen av forsvaret. Han mente at sentrale myndigheter i Oslo ikke var så opptatt av å forsvare Nord-Norge. Det å skille mellom nord og sør kan, slik vi ser det, være et tegn på svakere sosial integrasjon, som kan bidra til å redusere følelsen av sikkerhet. Dette er i tråd med Franklin et al. (2008), som peker på at denne typen skiller svekker integrasjon og trygghetsfølelse.

I lys av begrepet kontekstuell usikkerhet (Franklin et al. 2008) gir analysen vår i hovedsak støtte til begrepets validitet, men vi fant også svar som ikke gjorde dette. Analysen viser videre at vi trenger en mer fleksibel tolkning av begrepet kontekstuell usikkerhet. Ett eksempel på en slik tolkning er i diskusjonen om bevæpning av politiet. De fleste tolket dette som et tegn på usikkerhet. Når politiet må bære våpen, er det med andre ord et uttrykk for at noe i samfunnet er galt. Andre tema ble også tolket på en annen måte enn det Franklin et al. (2008) hevder ligger i begrepet kontekstuell usikkerhet. I motsetning til Franklin et al. (2008) så ser ikke ungdommene våre på rusmisbrukere som en sikkerhetstrussel. De mente at rusbruk var et problem for misbrukerne selv eller et samfunnsproblem i mer generell forstand. Dette betyr at vår undersøkelse viser at rusmisbrukere i større grad kan tolkes som en indikator på problemer knyttet til sosiale forhold og integrasjon. Dette viser også at ungdommene her har en annen tolkning av kontekstuell usikkerhet enn det Franklin et al. (2008) legger vekt på i sine studier.

Et annet funn er at i Franklin et al. (2008) kontekstuelle usikkerhetsbegrep så genererer ikke internasjonale konflikter nødvendigvis usikkerhet også lokalt. Dette finner vi støtte for i vår studie. Her peker ungdommene

på at internasjonale konflikter slik som i Nord-Korea, territorielle konflikter i Sør-Kinahavet eller den gryende konflikten mellom Vesten og Russland kan karakteriseres som bøllete og uhøflig oppførsel mellom stater. Vi ser med andre ord lite til tolkning i retning av at dette genererer usikkerhet lokalt. En forklaring kan være at ungdommene har stor tiltro til at statsledere kan løse internasjonale konflikter, og at internasjonale organisasjoner som FN og NATO bidrar til sikkerhet.

Ungdommene fortalte også at negative nyheter om verden fikk dem til å tro at de var mindre sårbare overfor noen typer risikoer, som for eksempel terrorangrep og katastrofer. Bakgrunnen var at slike hendelser ofte skjedde andre steder i verden, ikke i Bodø. Dette viser at kontrasten mellom det «trygge» lokale nivået og det «utrygge» globale nivået er stor. Dette er i tråd med undersøkelsen til Woods et al. (2008), som peker på at jo lenger borte man er i forhold til det som oppleves som usikkert, jo tryggere føler man seg.

Nærhet og distanse - konklusjon

Undersøkelsen vår viser at risiko og usikkerhet er en del av hverdagen til ungdommene, men at de har ulike oppfatninger om hva sikkerhet er, og hva de ser på som de største sikkerhetsutfordringene lokalt, nasjonalt og globalt. Hovedtendensen er at de fleste definerer sikkerhet som det å føle seg trygge, og at velferdsordninger og lav kriminalitet styrker trygghetsfølelsen, spesielt på lokalt nivå. Når det gjelder sikkerhetsutfordringer, er det spesielt det internasjonale nivået som skaper utrygghet og usikkerhet, men at dette ikke får negative konsekvenser for lokal trygghet. Unge i Bodø er dessuten kritiske til nyhetsformidlingen i mediene, som de mener påvirker dem i negativ retning. Dette er et interessant poeng fordi usikkerhet rundt hva som er sannhet og løgn i mediene, kan føre til større usikkerhet rundt fremtidige sikkerhetsutfordringer for eksempel i forhold til klima og miljø og internasjonale konflikter.

Et sentralt funn er at ungdommene la vekt på et vidt spekter av sikkerhetspolitiske tema på makronivå, som for eksempel usikkerhet rundt sosial integrasjon, klimaendring og økte internasjonale spenninger. Deretter viste de til andre utfordringer på lokalt nivå, som for eksempel mobbing eller lokale klimautfordringer, som at vannet kan stige i Bodø. Vårt mest sentrale funn er ikke ungdommenes evne til å identifisere eller begrepsfeste

ulike typer sikkerhetsutfordringer, men den tryggheten de tross alt viste i møtet med all usikkerhet slike utfordringer skaper. Et eksempel som kan illustrere dette, er at når de fortalte om hendelser som ligger utenfor egen kontroll, som for eksempel kriger i Asia og Midtøsten eller internasjonal terrorisme og klima- og miljøproblemer, så svarte de at slike utfordringer lot seg løse. Ungdommene vi har spurt, har med andre ord et optimistisk syn på de sikkerhetsutfordringene som egentlig skaper både usikkerhet og uro. Deres fokus var rettet mot løsninger, noe som gjenspeiles i tillit til politikere og organisasjoner. Et poeng vi ikke har diskutert, men som for oss er interessant, er at *ingen* av ungdommene våre opplever usikkerhet eller tvil rundt velferdsstatens ordninger (finansiering o.l.), og det til tross for at dette er en av de viktigste årsakene til at de føler seg trygge.

Vår undersøkelse viser at Bodø oppfattes som et sikkert sted, et lite sannsynlig mål for terrorisme eller andre katastrofer, og ungdommene føler sterk grad av distanse til internasjonale utfordringer som krig og konflikter. De opplever med andre ord en trygg nærhet, men en utrygg distanse.

Litteratur

- Austin, D. M., C. Woolever og Y. Baba. (1994). Crime and Safety-related Concerns in a Small Community. *American Journal of Criminal Justice* 19 (1): s. 79–97. <https://doi.org/10.1007/BF02887440>
- Ayoob, M. (1997). Defining Security: A Subaltern Realist Perspective. I K. Krause og M. C. Williams *Critical Security Studies*. Minneapolis: University of Minnesota Press: s. 121–146.
- Baba, Y. og D. M. Austin (1989). Neighborhood Environmental Satisfaction, Victimization, and Social Participation as Determinants of Perceived Neighborhood Safety. *Environment and Behavior* 21 (6): s. 763–780.
- Baldwin, D. A. (1997). The Concept of Security. *Review of International Studies* 23 (1): s. 5–26. <https://doi.org/10.1017/S0260210597000053>
- Balzacq, T. (2010). Constructivism and Securitization Studies. *The Routledge Handbook of Security Studies*: s. 56–72. <https://doi.org/10.4324/9780203868508>
- Blanchard, E. M. (2003). Gender, International Relations, and the Development of Feminist Security Theory. *Signs: Journal of Women in Culture and Society* 28 (4): s. 1289–1312.
- Booth, K. (1991). Security and Emancipation. *Review of International Studies* 17 (4): s. 313–326. <https://doi.org/10.1017/S0260210500112033>
- Burby, R. J. og W. M. Rohe. (1989). Deconcentration of Public Housing: Effects on Residents' Satisfaction with their Living Environments and their Fear of Crime. *Urban Affairs Review* 25 (1): s. 117–141. <https://doi.org/10.1177/004208168902500108>
- Denkers, A. J. M. og F. W. Winkel. (1998). Crime Victims' Well-Being and Fear in a Prospective and Longitudinal Study. *International Review of Victimology* 5 (2): s. 141–162. <https://doi.org/10.1177/026975809800500202>
- Fisher, B. S. og J. J Sloan III. (2003). Unraveling the Fear of Victimization among College Women: Is the 'shadow of sexual assault hypothesis' supported? *Justice Quarterly* 20 (3): s. 633–659.
- Franklin, T. W., C. A. Franklin. og N. E. Fearn (2008). A Multilevel Analysis of the Vulnerability, Disorder, and Social Integration. Models of Fear of Crime. *Social Justice Research* 21 (2): s. 204–227.
- Gibson, C. L., J. Zhao, N. P. Lovrich og M. J. Gaffney. (2002). Social Integration, Individual Perceptions of Collective Efficacy, and Fear of Crime in three Cities. *Justice Quarterly* 19 (3): s. 537–564.
- Giddens, A. (1991). *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge: Polity Press.
- Gilchrist, E., J. Bannister, J. Ditton og S. Farrall. (1998). Women and the 'Fear of Crime': Challenging the Accepted Stereotype. *The British Journal of Criminology* 38 (2): s. 283–299.
- Hughes, P. P., D. Marshall og C. Sherrill. (2003). Multidimensional Analysis of Fear and Confidence of University Women relating to Crimes and Dangerous Situations. *Journal of Interpersonal Violence* 18 (1): s. 33–49.
- Hunter, A. og T. L. Baumer. (1982). Street Traffic, Social Integration, and Fear of Crime. *Sociological Inquiry* 52 (2): s. 122–131. <https://doi.org/10.1111/j.1475-682X.1982.tb01244.x>

- Huysmans, J. (1998). Security! What do You Mean? From Concept to Thick Signifier. *European Journal of International Relations* 4 (2): s. 226–255. <https://doi.org/10.1177/1354066198004002004>
- Huysmans, J. (2002). Defining Social Constructivism in Security Studies: The normative dilemma of writing security. *Alternatives* 27 (1_suppl): s. 41–62. <https://doi.org/10.1177/03043754020270S104>
- Kanan, J. W. og M. V. Pruitt. (2002). Modeling Fear of Crime and Perceived Victimization Risk: The (In) Significance of Neighborhood Integration. *Sociological Inquiry* 72 (4): s. 527–548.
- Kennedy, L. W. og R. A. Silverman. (1985). Significant Others and Fear of Crime among the Elderly. *The International Journal of Aging and Human Development* 20 (4): s. 241–256. <https://doi.org/10.2190/MTL4-GM8M-CUQ8-C0VB>
- Killias, M. og C. Clerici. (2000). Different Measures of Vulnerability in their Relation to Different Dimensions of Fear of Crime. *British Journal of Criminology* 40 (3): s. 437–450.
- Krannich, R. S, E. H. Berry og T. Greider. (1989). Fear of Crime in Rapidly Changing Rural Communities: A longitudinal analysis. *Rural Sociology* 54 (2): s. 195.
- LaGrange, R. L., K. F. Ferraro og M. Supancic. (1992). Perceived Risk and Fear of Crime: Role of Social and Physical Incivilities. *Journal of Research in Crime and Delinquency* 29 (3): s. 311–334.
- Laing, R. D. (1969). *The Divided Self* New York. *Pantheon*: s. 146–47.
- Liotta, P. H. (2002). Boomerang Effect: The Convergence of National and Human Security. *Security Dialogue* 33 (4): s. 473–488. <https://doi.org/10.1177/0967010602033004007>
- Longhofer, J., J. Floersch og J. Hoy. (2012). *Qualitative Methods for Practice Research*. New York: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195398472.001.0001>
- Maguire, M., R. Morgan og R. Reiner. (2007). *The Oxford Handbook of Criminology*. 4. utgave. New York: Oxford University Press.
- McGarrell, E. F., A. L. Giacomazzi og Q. C. Thurman. (1997). Neighborhood Disorder, Integration, and The Fear of Crime. *Justice Quarterly* 14 (3): s. 479–500.
- McSweeney, B. (1999). *Security, Identity and Interests: A Sociology of International Relations*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mitzen, J. (2006). Ontological Security in World Politics: State Identity and The Security Dilemma. *European Journal of International Relations* 12 (3): s. 341–370. <https://doi.org/10.1177/1354066106067346>
- Nellis, A. M. og J. Savage. (2012). Does watching the news affect fear of terrorism? The Importance of Media Exposure on Terrorism fear. *Crime and Delinquency* 58 (5): s. 748–768.
- Okunola, S. og D. Amole. (2012). Perception of Safety, Social Participation and Vulnerability in an Urban Neighbourhood, Lagos, Nigeria. *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 35: s. 505–513.
- Paris, R. (2001). Human security: Paradigm Shift or Hot Air? *International Security* 26 (2): s. 87–102. <https://doi.org/10.1162/016228801753191141>
- Rothschild, E. (1995). What is Security? *Daedalus*: Vol. 124, No. 3, s. 53–98.

- Rountree, P. W. og K. C. Land (1996a). Burglary victimization, perceptions of crime risk, and routine activities: A Multilevel Analysis Across Seattle Neighborhoods and Census Tracts. *Journal of Research in Crime and Delinquency* 33 (2): s. 147–180.
- Rountree, P. W. K. C. og Land (1996b). Perceived risk versus fear of crime: Empirical Evidence of Conceptually Distinct Reactions in Survey Data. *Social Forces* 74 (4): s. 1353–1376.
- Smith, W. R. og M. Torstensson. (1997). Gender Differences in Risk Perception and Neutralizing Fear of Crime: Toward Resolving the Paradoxes. *The British Journal of Criminology* 37 (4): s. 608–634.
- UNDESA. (2013). Definition of Youth. United Nations Department of Economic and Social Affairs (UNDESA). United Nations.
- United Nations Security Council Resolution 2250 (2015). Department of Meeting coverage and Press release. United Nations.
- Van der Bracht, K., H. Flaam, K. Vlassenroot og B. Van de Putte. (2017). Conflict and Insecurity: A sociological perspective on perceptions of insecurity in conflict-affected Democratic Republic of Congo. *Current Sociology* 65 (3): s. 336–355.
- Venables, D., N. F. Pidgeon, K. A. Parkhill, K. L. Henwood og P. Simmons. (2012). Living with Nuclear Power: Sense of place, proximity, and risk perceptions in local host communities. *Journal of Environmental Psychology* 32 (4): s. 371–383.
- Warr, M. (1985). Fear of Rape among Urban Women. *Social problems* 32 (3): s. 238–250. <https://doi.org/10.1525/sp.1985.32.3.03a00060>
- Wolf, M., C. Blomquist, E. R. H. Kovacs, H. Williamson og P. Lauritzen. (2005). Youth Policy in Norway. *Council of Europe*. Strasbourg: Council of Europe Publishing/Cedex.
- Woods, J., T. A. Ten Eyck, S. A. Kaplowitz og V. Shlapentokh. (2008). Terrorism Risk Perceptions and Proximity to Primary Terrorist Targets: How Close is Too Close? *Human Ecology Review* Vol. 15, nr 1: s. 63–70.
- Wæver, O., B. Buzan, M. Kelstrup og P. Lemaitre. (1993). *Identity Migration and the new Security Agenda in Europe*. New York: St. Martin's Press.
- Yin, P. (1982). Fear of Crime as a Problem for the Elderly. *Social Problems* 30 (2): s. 240–245. <https://doi.org/10.1525/sp.1982.30.2.03a00090>

Vedlegg

Tabell 1. Intervju, kjønn, militærtjeneste. Dybdeintervjuer

Respondent-nummer og pseudonym	Alder	Kjønn	Militærtjeneste
1 – Anton	16	M	Usikker
2 – Aksel	21	M	Fullførte
3 – Bjørn	20	M	Pga. helse
4 – Heidi	16	F	Usikker
5 - Inger	16	F	Vil
6 - Iselin	17	F	Vil ikke
7 – Eirik	22	M	Fullførte
8 – Rolf	18	M	Vil ikke
9 – Turid	20	F	Vil ikke
10 - Torvald	21	M	Fullførte
11 – Terese	25	F	Fullførte
12 – Morten	24	M	Fullførte
13 – Mia	23	F	Vil ikke
14 – Mats	22	M	Fullførte
15 – Nanna	18	F	Vil ikke
16 – Siv	17	F	Vil ikke
17 – Tine	20	F	Pga. helse
18 – Vidar	16	M	Vil ikke
19 – Odd	17	M	Usikker
20 – Einar	17	M	Vil ikke
21 – Joakim	17	M	Vil ikke